

PRIO

Peace Research Institute Oslo

Et sterkere Tyrkia med et svakere demokrati?
Hvor går veien videre for Tyrkia?
Pinar Tank

Pensjonist Universitetet Larvik

24 februar 2026

Independent • International • Interdisciplinary

Tyrkias beliggenhet: «Geografi er skjebne»

«Tyrkia befinner seg i en heksegryte»

Et land splittet mellom Øst og Vest

Tidligere ble Tyrkia ofte omtalt som en brobygger mellom to verdensdeler.

- Som arvtaker til det multietniske og multikulturelle osmanske riket står spørsmål knyttet til nasjonal identitet — øst eller vest — fortsatt sentralt i landets politiske og sosiale utvikling.
- Etter første verdenskrig ble Det osmanske riket ofte omtalt som «Europas syke mann». Begrepet reflekterte rikets dype økonomiske, politiske og sosiale problemer, og dets manglende evne til å holde tritt med moderniseringsbehovene, særlig innen militæret. Det osmanske riket fremstod dermed som en stat under både ytre press og indre sammenbrudd.
- Vestliggjøringsprosessen ble iverksatt av militæret på 1700-tallet etter militære nederlag mot vestlige makter – en prosess som senere er blitt omtalt som «defensiv vestliggjøring».
- Ideologen bak tyrkisk nasjonalisme, Ziya Gökalp, definerte den tyrkiske identiteten slik: «Vi tilhører den tyrkiske nasjonen (*millet*), det islamske religiøse fellesskapet (*ümmet*) og den vestlige sivilisasjonen.»
- Han argumenterte for å bevare den nasjonale kulturen basert på islamsk sivilisasjon, samtidig som han ønsket at Tyrkia skulle tilegne seg vitenskapen fra den moderne vestlige sivilisasjonen.

Et land splittet mellom Øst og Vest

- Under ledelse av general Mustafa Kemal (senere kalt Atatürk), ble Tyrkia etablert 29. oktober 1923 som en republikk med en klar orientering mot Vesten.
- Atatürk ønsket å skape et moderne republikk ved å trekke landet bort fra sin osmanske fortid og i retning Europa gjennom en rekke vestliggjøringsreformer.
- Kurderne ble lovet sin egen stat av de allierte maktene gjennom Sèvres-traktaten (1920), i forbindelse med oppdelingen av Det osmanske riket. Dette ble imidlertid erstattet av Lausanne-traktaten i 1923, som fastsatte grensene for den moderne tyrkiske staten.
- Den tyrkiske republikken sto under formynderskap av det tyrkiske militæret, som jevnlig grep direkte inn i politikken (1960, 1971, 1980) og indirekte (1997, 2007 og kuppforsøket i 2016). EU-prosessen bidro til å begrense deres politiske makt.
- Landet er medlem av flere vestlige organisasjoner, inkludert NATO og Europarådet. Siden 2005 har Tyrkia hatt status som kandidatland til EU.

*Ne mutlu Türküm diyene!
How happy is one who says he is a Turk!*

Et land preget av sterk politisk polarisering

- Urbaniseringen fra 1970-tallet og fremover førte flere konservative tyrkere inn til byene. De ble en ny politisk kraft og dannet også en ny forretningsklasse bestående av middelklasse- og lavere middelklasseentreprenører.
- I 2002 kom Retts- og utviklingspartiet (AKP) til makten i Tyrkia gjennom en proteststemme mot den etablerte eliten.
- I dag er Tyrkia et land preget av splittelse mellom en sekulær, kemalistisk gammel elite som drømmer om en tilbakevending til Atatürks strenge vestliggjøringspolitikk, og en ny elite som har sikret seg politisk og økonomisk makt gjennom AKP-perioden (2002–d.d.).
- Identitetsspørsmålet er fortsatt en sentral faktor i politikken (for eksempel ved stemmegivningen i parlaments- og presidentvalget i 2023, der AKP gikk seirende ut).

Åtte kritiske utfordringer i Tyrkia i dag

Innenrikspolitiske utfordringer (sett fra AKPs perspektiv)

- Økonomi
 - Flyktningsproblematikken
- Høyeste prioritet
- Den kurdiske fredsprosessen
- Medium prioritet
- Demokrati og Menneskerettigheter
 - Kjønnbasert vold
- Lav prioritet

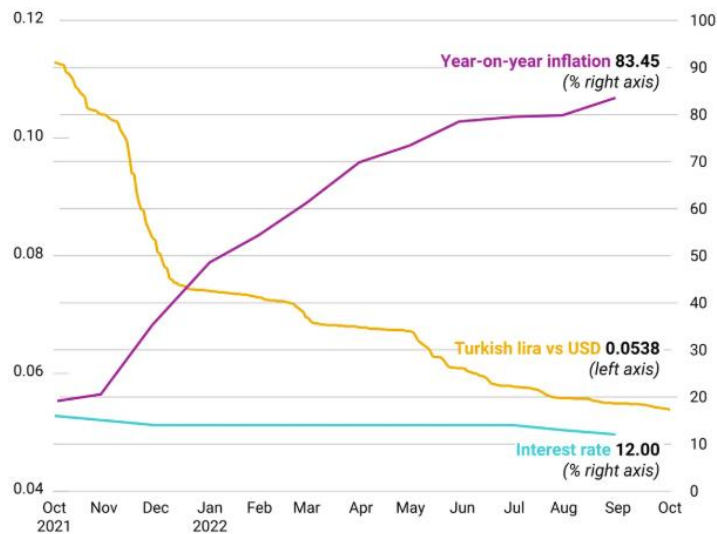
Utenrikspolitiske utfordringer

- En multiregional utenrikspolitikk
- Forholdet til Syria
- En illiberal stormakt i fremvekst

Konklusjon: Hvor er Tyrkias plass i verden?

Tyrkias Utfordringer: Økonomi

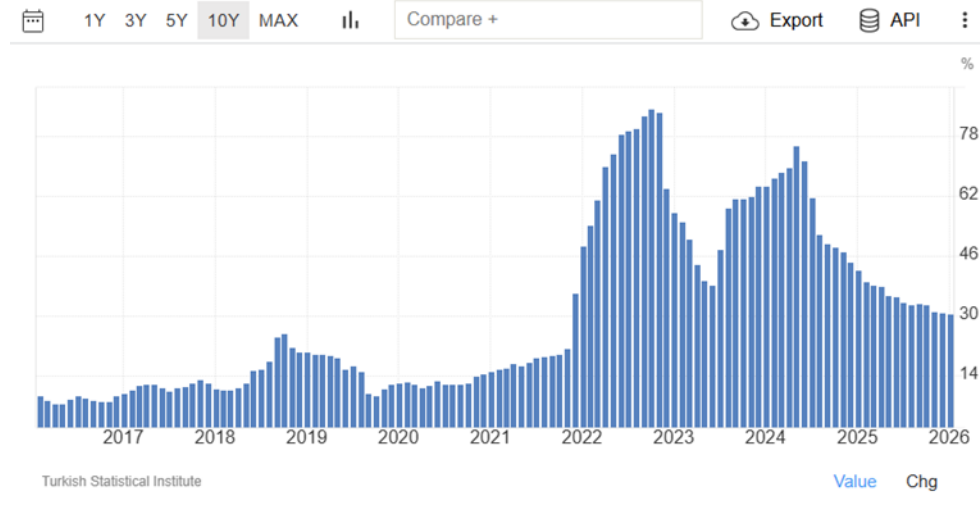
Erdomics vs. Turkish economy

Subscribe to our global politics newsletter Signal at gzeromedia.com
Sources: Turkish Central Bank, MarketWatch, FX Empire

GZERO

- Renter er «kilden til alt ondt» i følge Erdogan.
- Før valget i mai 2023, insisterte Erdogan på en ukonvensjonell pengepolitikk og holdt styringsrenten nede til tross for høy inflasjon.

Inflation Rate for Jan 2026 vs previous 30.89%?

- Strammere pengepolitikk og finanspolitikk samt mindre politisk styring har redusert inflasjonen som er nå på 30.89%.
- Deler av samfunnet og virksomheter allerede er hardt berørt av dagens stramme pengepolitikk. Mat og bolig prisene er spesielt berørt
- Det største grunnen til at AKP gjorde det dårlig i lokalvalget i mars 2024 var ifølge meningsmålinger økonomien.

Flyktningsproblematikken

- Tyrkia hadde 3,7 millioner syrere på høyden av den syriske konflikten. I dag er tallet på 2,1 millioner.
- Situasjonen for flyktninger har blitt forverret av høyreorientert nasjonalisme i politikken og misnøye med EUs politikk.
- I de senere årene har flyktninger og minoriteter vært de gruppene som er mest utsatt for negativ politisk retorikk og hatprat. Blant flyktingene i Tyrkia har syrerne vært de mest utsatte; dette har særlig kommet til uttrykk på sosiale medier og ofte gjennom politiske partier.

«Syrere skal ut: Du bestemmer!»

- Den økonomiske krisen i Tyrkia, kombinert med høy arbeidsledighet, bidrar til at flyktninger blir gjort til syndebukker for offentlig misnøye.
- I en undersøkelse fra 2022 svarte 82 % av de spurte at de ønsker at syriske flyktninger skal sendes tilbake.*

* <https://www.aljazeera.com/features/2022/10/5/killing-of-refugee-highlights-struggle-facing-syrians-in-turkey>

Flyktningsproblematikken

- Flertallet av de syriske flyktingene forblir i sørøst i Tyrkia ved grensen til Syria (Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep).
- Istanbul har en befolkning på over 15 900 000 og er vert for over 540 000 syrere (omtrent 3,4 % av Istanbuls befolkning).
- Syriske flyktinger beskrives som «den urbane prekariatet», fordi 97 % av syrerne er en del av den uformelle økonomien (til sammenligning er 35 % av tyrkerne i den uformelle økonomien). Det anslås at rundt én million er i arbeid, og av disse jobber 15–20 % i landbruket.*
- Det anslås (av internasjonale organisasjoner) at før 2024, returnerte 500 000 flyktinger til Syria, med en økning i returene etter Assad regimes fall.

* Dedeoglu, 2022 «Syrian Refugees and Agriculture in Turkey: Work, Precarity, Survival»

Tyrkias utfordringer: Falmende demokrati og menneskerettigheter

Bilder fra Istanbul's 100-årsfeiring av den tyrkiske republikken.

Det står skrevet «Det demokratiske århundret».

Tyrkias utfordringer: Falmende demokrati og menneskerettigheter

Demokrati utvikling:

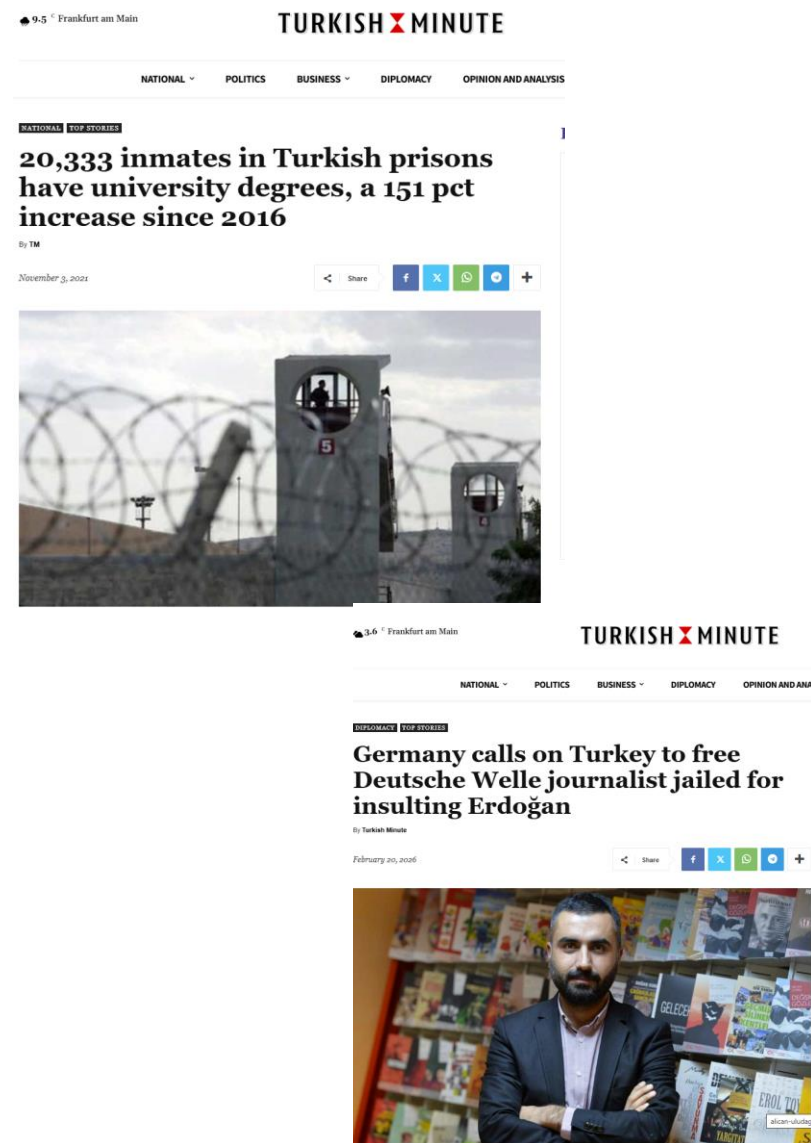
- Freedom House: Tyrkia fikk betegnelsen “ikke fri” for første gang i 2018 etter innføringen av presidentsystemet.
- “Hak, hukuk, adalet” (“Rettigheter, lov og rettferdighet”) har blitt opposisjonens slagord.
- I perioden 2016–2024 ble totalt 154 ordførere avsatt og erstattet med statlig oppnevnte tillitsmenn (trustees).
- I mars 2025 ble borgermesteren i Istanbul Ekrem İmamoğlu fengslet. Påtalemyndigheten tok ut korrupsjonstiltale mot han og ba om en dom på 2352 år.
- Det var ukevis av voldsomme protester i gatene som ikke ga noen resultat.

Tyrkias utfordringer: Falmende demokrati og menneskerettigheter

Ytringsfrihet:

- Reporters Without Borders 2025 indeks: Tyrkia rangert som 159 av 180 land (99 in 2002) i kategorien «veldig alvorlig».
- 90% av media er under statens kontroll.
- Ny lovgivning i oktober 2022 ytterligere begrenser kritikk i sosiale medier.
- Svekkelse av ytringsfrihet skyldes statsstøttet og diskriminerende finansiering gjennom reklame, vilkårlige bøter rettet mot kritiske medier, samt mangel på støtte til uavhengige mediers digitale inntektsmodeller.
- Artikkel 90 i Tyrkias grunnlov fastslår at internasjonal lovgivning går foran nasjonal lovgivning i spørsmål om sensur. I praksis er dette imidlertid ikke tilfelle.

The image shows two screenshots of the Turkish Minute website. The top screenshot displays a news article titled "20,333 inmates in Turkish prisons have university degrees, a 151 pct increase since 2016" dated November 3, 2021. The article features a photograph of a prison with barbed wire and a guard tower. The bottom screenshot shows another article titled "Germany calls on Turkey to free Deutsche Welle journalist jailed for insulting Erdoğan" dated February 20, 2020. This article includes a photograph of a man with a beard standing in front of a bookshelf.

Tyrkias utfordringer: Falmende demokrati og menneskerettigheter

Rettsikkerhet: Politisk styring av rettsvesenet

- World Justice Project rettsstatsindeks rangering 2024: 117 av 142 land.
- Tyrkia ligger dermed under Russland (113) og Angola (115), men tre plasser over Nigeria (120).
- Antall saker med kvinndrap (femicide) har økt, men etterforskningen er svak, og straffene er enten milde eller fraværende.

Text reads: From 2008 – 2019, 3185 women were killed by men. Source: <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/>

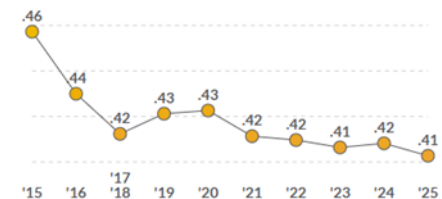
Hvordan forsvinner rettsikkerheten?

- Utøvende makt har innflytelse over utnevnelser i rettsvesenet
- Politisk kontroll av dommere og påtalemyndighet (dommere blir erstattet eller omplassert)
- Bruk av straffesaker (korrupsjon, antiterrorlover) mot politiske motstandere
- Manglende maktfordeling (utøvende, lovgivende, dømmende makt og media er under statlig kontroll)
- Ingen offentlig tillit til domstolenes upartiskhet

Türkiye Overall Rule of Law Score Over Time, 2015 - 2025

Türkiye scores for overall rule of law from 2015 to 2025. (Use the left menu to explore other scores.)

Scores are graphed to their unrounded values to demonstrate change over time.

<https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2024/T%C3%BCrkiye>

Tyrkias utfordringer: Falmende demokrati og menneskerettigheter

Korrupsjon:

- Transparency International (TI) skåringer av korrupsjon i offentlig sektor: 34 (på en skala fra 1 til 100, der 1 er svært korrupt og 100 er ikke-korrupt).
- Korrupsjon i institusjonene er utbredt. TIs vurdering av 15 sentrale områder («pilarer») viser at 12 av disse er svake til svært svake.
- Etterforskninger er begrenset i omfang og preget av politisering.
- Det finnes ingen uavhengig anti-korrupsjonsmyndighet.
- En økende oppfatning av korrupsjon kan føre til svekket utenlandske investeringer, noe som skader den tyrkiske økonomien.

«Anti-korrupsjon» operasjoner er brukt for å fengsle opposisjons kandidater.

Mer enn 500 personer, inkludert 16 ordførere, ble pågrepet i løpet av 2025 i Istanbul og andre kommuner styrt av opposisjonspartiet CHP på korrupsjons anklager.

EASTERN EUROPE AND CENTRAL ASIA

TURKEY

Score

34/100 [What does the CPI score mean?](#)

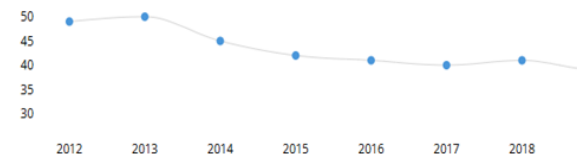
Rank

107/180

Score change

0 since 2023

Score changes 2012 - Corruption Perceptions Index 2025

“An act of God caused the earthquake in Turkey – murderous corruption caused so many deaths”

Constanze Letsch, The Guardian, 15 February 2023

Tyrkias Utdfordringer: Kjønnsbasert vold og kvinnerettigheter

- Tyrkia trakk seg ut av Istanbulkonvensjonen (om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner) i mars 2021.
- Ifølge tall fra «We Will Stop Femicide Platform», en grasrotbevegelse bygget av forskjellige feministiske og LHBTQ+-rettighetsforkjempere, ble det over 400 kvinner drept eller mistet livet under mistenkelig omstendigheter hvert år siden 2018.*
- FNs befolkningsfond (UNFPA) rapporterte i 2020 at 1 av 5 kvinner mellom 18 og 45 år i Tyrkia blir gift før fylte 18 år.** Halvparten av disse opplever kjønnsbasert vold i ekteskapet.
- Straffefrihet for vold og overgrep mot kvinner er et utbredt fenomen i Tyrkia. Per 2024 viser statistikk og rapporter fra både nasjonale og internasjonale organisasjoner at svært få saker faktisk fører til domfellelse, og mange ofre opplever utilstrekkelig beskyttelse fra rettssystemet.***

Kilder:

* <https://anitsayac.com/>

** <https://turkiye.unfpa.org/en/publications/child-early-and-forced-marriage-turkey>.

*** <https://wave-network.org/femicides-in-turkiye-the-feminist-struggle-against-systemic-male-violence/>

Demonstrasjon for Istanbulkonvensjonen 2021

Demonstrasjon mot LGBTQ+ rettigheter 2022

Kurderspørsmålet i Tyrkia

Hvem er Kurdistans arbeiderparti (PKK), og hva vil de?

- Fra krav om egen stat til krav om kulturelle rettigheter og identitet.
- Ideologisk argumenterer de for selvstyre innenfor føderale strukturer.
- Tyrkia oppfatter deres krav som et forsøk på å bryte opp enhetsstaten gjennom anerkjennelse av kurdisk minoritetsidentitet.
- Konflikten mellom staten og PKK brøt ut i 1984 og har ført til rundt 40 000 dødsfall, flertallet er kurdere.
- PKKs leder, Abdullah Öcalan, har vært fengslet siden 1999, anklaget for landsforræderi.
- Pro-kurdiske partier har systematisk blitt stengt, og deres representanter har blitt fengslet.

Selahattin Demirtaş og Figen Yüksekdağ, som delte lederskapet av HDP (Folkets demokratiske parti) har vært fengslet i 9 år. HDP var det tredje største partiet i Tyrkia.

DEM-partiet (Folkets likestillings- og demokratiparti) regnes som den juridiske og politiske etterfølgeren til HDP i Tyrkia.

DEM-partiet spiller en sentral rolle i den pågående fredsprosessen

Tyrkias Utfordringer: Den kurdisk-tyrkisk fredsprosessen

En kurdisk-tyrkisk fredsprosess eller «terror-free Türkiye»?

AKP sine interesser:

- Erdoğan trenger støtte fra det kurdisk-tyrkiske DEM-partiet i parlamentet for å ha nok mandater til en grunnlovsendring før valget i 2028.
- Dette vil gjøre det mulig for ham å forbli ved makten for en tredje periode, eller å utlyse et tidlig valg for å sikre fortsatt makt. P
- Prosessen fremstilles både som et fredsinisiativ og som en antiterrorstrategi for å opprettholde støtten fra nasjonalistiske velgere.

Den kurdiske posisjonen:

- Krever løslatelse av Öcalan fra fengsel.
- Flytte diskusjonen om kurdiske rettigheter fra sikkerhetssfæren til den politiske sfæren.
- Grunnlovs endringer for å anerkjenne kurdisk identitet.

Spørsmål: Hvordan kan kurdisk identitet anerkjennes uten en reell demokratiseringsprosess?

Bildet over: Lederen for den ytterligere høyre MHP (Nasjonalistbevegelsespartiet).

Bildet under: Den fengslede lederen for det kurdisk-tyrkiske DEM-partiet (Partiet for folkets likhet og demokrati).

Tyrkias Utdfordringer: Et multiregionalt utenrikspolitikk

Endringer i tyrkisk utenrikspolitikk 2002–2025

Frem til 2010:

- Bruk av «soft power»-virkemidler som handel og multilateralt diplomati, basert på en logikk om gjensidig avhengighet.

Etter 2011:

- En mer intervensjonistisk regional rolle, med økt vekt på militær aktivisme (Syria, Libya).

I dag:

- Strategisk autonomi (en ikke-alliert posisjon) for å styrke egen forhandlingsmakt overfor regionale stormakter samt USA/NATO.
- Dette er delvis en respons på systemiske endringer, opplevd svekkelse av USA og fremveksten av mellommakter.
- Deet er et samspill mellom innenriks- og utenrikspolitikk.
- Etterretningstjenestene spiller en stadig større rolle i utenrikspolitikken (særlig i Syria).

Tyrkisk militær engasjement i perioden før krigen i Ukraina

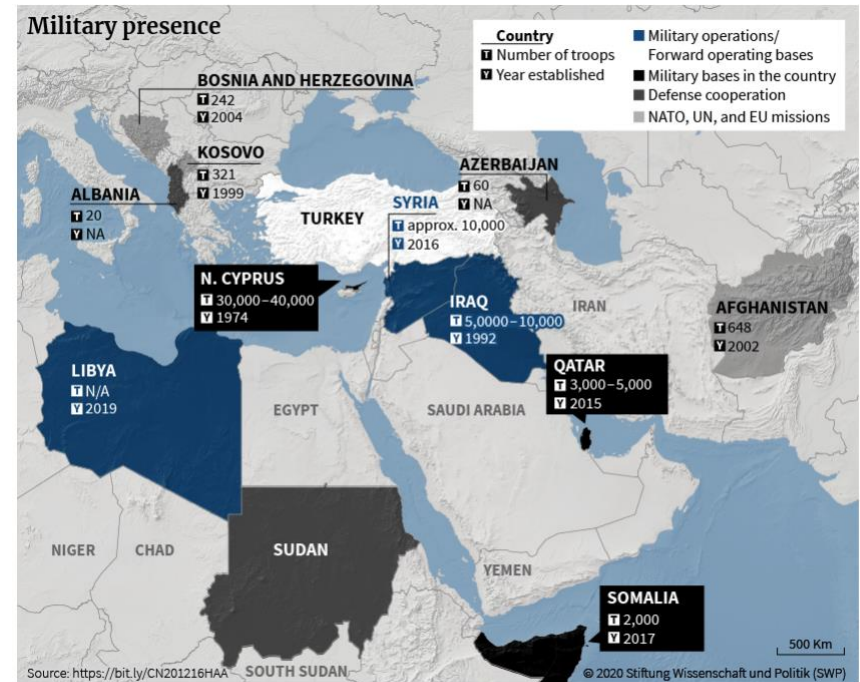
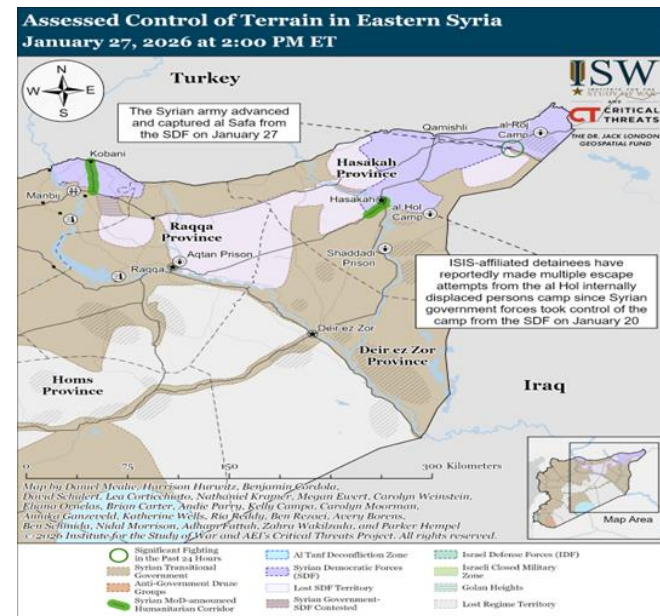
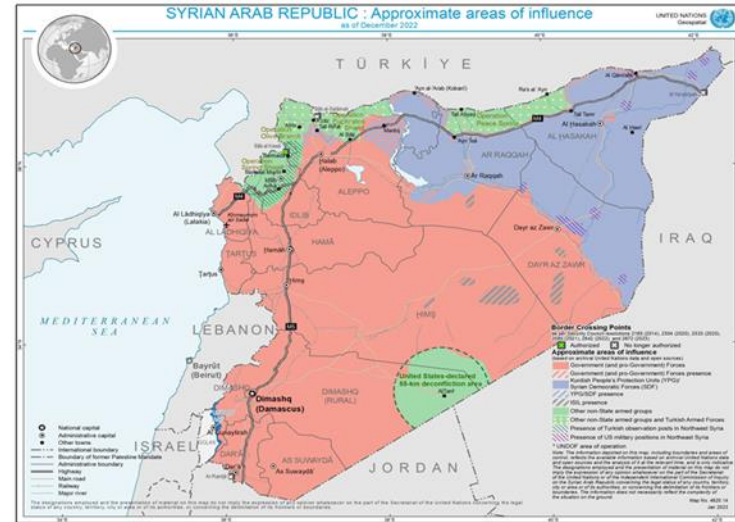

Figure 1: Military presence

Source: Check the [Excursus](#) (The dates and numbers in this figures are collected from a variety of sources. The same information is also used in different tables in the Excursus.)

Tyrkias Utfordringer: Syria

- Utviklingen i Syria blir sett på som et eksistensielt spørsmål for Tyrkia pga kurdisk kontroll i nordøst.
- Tyrkia har gjennomført fire militære operasjoner i Syria siden 2016, hovedsakelig rettet mot kurdiske grupper og IS.
- Kartet ovenfor viser områdene som inntil januar 2026 var kontrollert av SDF (en utløper av PKK), inkludert infrastruktur, landbruk og oljeressurser.
- Kartet nedenfor viser (i mørkelilla) områdene som fortsatt er under SDFs kontroll.
- Tyrkia er utpekt som «vinneren» i Syria etter Assad-regimets fall i desember 2024.

En transaksjonell og militarisert utenrikspolitikk

Forholdet til EU:

- Flyktningsspørsmålet: EUs handlingsrom i forhold til Tyrkia er definert av flyktningsproblematikken.
- MR og demokrati: Europa Parlamentet rapport 2023 «Tyrkias EU-tiltredelsesprosess kan ikke gjenopptas under de nåværende omstendighetene.»
- Uheldig bånd i dynamikken mellom disse to emnene.
- Til tross for bitterhet over behandlingen av Tyrkia var det i 2024 56% som støtter EU-medlemskap (ikke siden 2015 har tallet vært så høyt).*

Fremveksten av tyrkisk makt i Afrika:

- Forsøk på å diversifisere landets innflytelsessfærer.
- På lik linje med Russland fremstiller Tyrkia sitt engasjement i Afrika i antikoloniale termer.
- Begynte i 2000 tallet med 'myk makt' strategier som humanitær bistand (Somalia i 2011).
- I dag omfatter de tre hovedområder: militære forbindelser, økonomiske muligheter og en humanitær og utviklingsrettet agenda.

Source: Compiled by Insight Turkey, data provided by the author.

Kilde: Dahir, Abdinor (2021): The Turkey-Africa Bromance: Key Drivers, Agency, and Prospects. Commentaries | Insight Turkey, Fall 2021, vol 23 Number 4, December 14, 2021.

«Drone Diplomati»

- Konsolidering av makt gjennom president systemet etter 2018, samt et innenrikspolitisk landskap preget av populistisk nasjonalisme, har forsterket militariseringen av tyrkisk utenrikspolitikk.
- Økonomiske muligheter: Tyrkias årlige eksport innen forsvars- og luftfartsindustrien oversteg for første gang 4 milliarder USD i 2022. Fra 2024 til 2025 økte dette med 48 % til 10,54 milliarder USD, ifølge Tyrkias direktorat for forsvarsindustri.*
- Droner har blitt en kilde til nasjonal stolthet, noe som begrenser rommet for kritiske diskusjoner over deres bruk/salg.
- Det er en kontrast mellom Tyrkias opplevde suksess når det gjelder strategisk autonomi og landets forhold til tradisjonelle allierte.

Selcuk Bayraktar, designeren av TB2 dronen. Source: ABC news, 02.12.22.
The TB2 as a symbol of the country's technological prowess

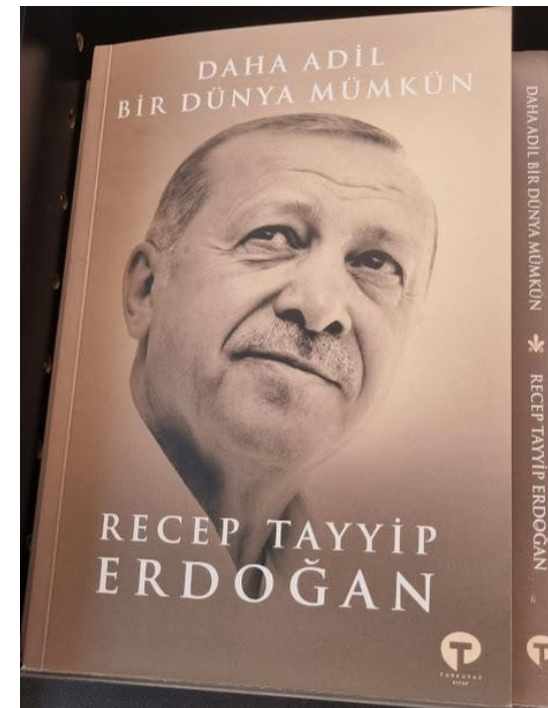
*Tyrkias identitet som militærmakt forsterkes av en «grunnleggingsmyte» om nasjonen som en militærstat.***

Kilder: * <https://www.aa.com.tr/en/science-technology/turkiye-sets-higher-targets-for-defense-aerospace-exports-in-2026/3815637>. Europe was the largest recipient of Turkish defense exports in 2025.

** <https://www.prio.org/publications/13435>

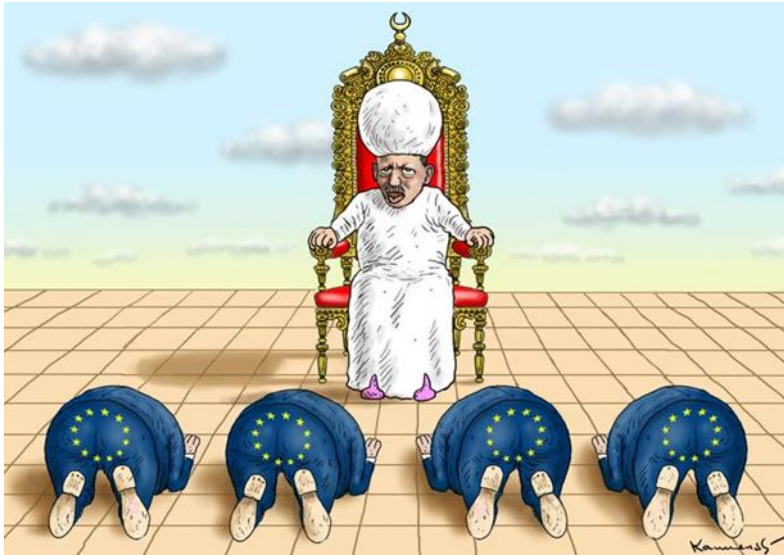
Tyrkia søker en ny rolle?

- Tyrkia har beveget seg fra å være en *status quo* til å være en fremvoksende 'middelkraft'. I dag defineres tyrkisk utenrikspolitikk av konseptet «strategisk autonomi».
- 'Soft power': Søken etter middelkraft status tydelig gjennom sin humanitær politikk fra 2011 fremover.
- 'Hard power': Militarisering av utenrikspolitikken:
 - Sikkerhetsaktører tar større plass (Syria).
 - Gjennom eksport av forsvarsmateriale («drone diplomacy») bygges det relasjoner til det Globale Sør.
- Tyrkia har fått status som «partnerland» i BRICS-organisasjonen (2024).
- Dette er første gang et NATO-medlem og et EU-kandidatland har søkt om medlemskap i en gruppe dominert av Russland og Kina.

Tittel: “En mer rettferdig verden er mulig”
Refererer til globale maktstrukturer og manglende representasjon fra fremvoksende makter.

Takk for oppmerksomheten!

Cartoon by Marian Kemensky @globalcartoons on X

Brazilian caricature artist Carlos Latuff